

RĂSPUNDEREA PARLAMENTARILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA: ÎNTRE IMUNITATE CONSTITUȚIONALĂ ȘI RESPONSABILITATE JURIDICĂ

THE LIABILITY OF MEMBERS OF PARLIAMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: BETWEEN CONSTITUTIONAL IMMUNITY AND LEGAL RESPONSIBILITY

Aliona CORCENCO, dr., lector univ.,
Facultatea de Drept și Științe sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
ORCID ID: 0009-0008-5472-7180

Rezumat: *Într-un stat de drept, exercitarea puterii legislative trebuie să fie însoțită nu doar de prerogative, ci și de mecanisme eficiente de răspundere. Deputatul, în calitate de reprezentant al suveranității populare, beneficiază de un statut juridic special menit să îi garanteze independența față de presiuni externe. Totuși, acest statut nu trebuie confundat cu o formă de impunitate. În acest context, regimul răspunderii parlamentarilor din Republica Moldova ridică numeroase probleme teoretice și practice, în special privind raportul dintre imunitatea constituțională și responsabilitatea juridică. Imunitatea parlamentară, ca instituție constituțională, are rolul de a proteja funcția legislativă și libertatea exprimării politice. Cu toate acestea, practica politică moldovenească a transformat adesea această protecție într-un obstacol în calea tragerii la răspundere a deputaților implicați în fapte de corupție sau abuz de putere. Astfel, între protecția mandatului și exigențele răspunderii apare o tensiune ce necesită o analiză aprofundată, atât din perspectivă normativă, cât și în ceea ce privește aplicarea concretă.*

Studiul de față își propune o analiză aprofundată a regimului juridic al răspunderii parlamentarilor în Republica Moldova, cu un accent particular asupra distincției și interacțiunii dintre imunitatea parlamentară consacrată constituțional și răspunderea juridică în accepțiunea sa extinsă. Articolul urmărește identificarea principalelor disfuncționalități ale cadrului legislativ și instituțional actual, analiza unor studii de caz relevante din practica națională, precum și conturarea unor direcții posibile de reformă, inclusiv prin valorificarea elementelor de drept comparat.

Cuvinte-cheie: *imunitate parlamentară, răspundere juridică, stat de drept, reformă legislativă*

Abstract: *In a rule-of-law state, the exercise of legislative power must be accompanied not only by prerogatives but also by effective accountability mechanisms. As a representative of popular sovereignty, the Member of Parliament enjoys a special legal status designed to ensure independence from external pressures. However, this status should not be confused with a form of impunity. In this context, the accountability regime of Members of Parliament in the Republic of Moldova raises numerous theoretical and practical issues, particularly regarding the relationship between constitutional immunity and legal responsibility.*

Parliamentary immunity, as a constitutional institution, serves to protect the legislative function and the freedom of political expression. Nevertheless, in Moldovan political practice, this protection has often been perceived as an obstacle to holding MPs accountable for acts of corruption or abuse of power. Thus, a tension arises between the protection of the parliamentary mandate and the imperatives of accountability—a tension that requires thorough analysis, both from a normative perspective and in terms of practical application.

This study aims to conduct an in-depth analysis of the legal framework governing the accountability of Members of Parliament in the Republic of Moldova, with particular emphasis on

the distinction and interaction between constitutionally enshrined parliamentary immunity and legal responsibility in its broadest sense. The article seeks to identify the main dysfunctions of the current legislative and institutional framework, analyze relevant case studies from national practice, and outline possible directions for reform, including through the use of comparative legal elements.

Keywords: *parliamentary immunity, legal accountability, rule of law, legislative reform*

Introducere

Într-o democrație funcțională, principiul responsabilității persoanelor aflate în funcții publice reprezintă un pilon esențial al statului de drept. Parlamentarii, în calitatea lor de reprezentanți ai suveranității naționale, trebuie să fie protejați în exercitarea mandatului, dar în egală măsură trebuie să răspundă pentru acțiunile care depășesc cadrul legal sau moral acceptabil. În acest context, regimul răspunderii deputaților în Republica Moldova se află la intersecția a două imperative constituționale: *garantarea imunității parlamentare și asigurarea răspunderii juridice.*

Imunitatea parlamentară este o instituție destinată să protejeze activitatea legislativă de eventuale presiuni externe, în special din partea executivului sau a autorităților judiciare. Totuși, în practica politică moldovenească, ea a fost adesea percepută ca un obstacol în calea justiției, în special în cazurile în care deputații sunt suspecți de acte de corupție sau abuz de funcție.

Pe de altă parte, lipsa unor mecanisme eficiente de tragere la răspundere a parlamentarilor – fie pe cale juridică, fie politică – contribuie la diminuarea încrederii publice în instituțiile reprezentative și în procesul democratic în general.¹ Tensiunea dintre protecția constituțională a funcției parlamentare și exigențele răspunderii juridice este accentuată de ambiguitățile cadrului normativ și de reticența politică față de reformele structurale.

Imunitatea parlamentară: protecție constituțională sau obstacol în calea răspunderii?

Imunitatea parlamentară este reglementată prin articolul 70 din Constituția Republicii Moldova, care oferă deputaților protecție împotriva oricărei forme de răspundere juridică pentru opiniile exprimate și voturile acordate în exercitarea mandatului. Dealtfel, fără încuviințarea Parlamentului, un deputat nu poate fi reținut, arestat, percheziționat sau trimis în judecată, cu excepția cazului de *flagrant delict*.² Această dublă formă de imunitate – *de opinie și de procedură* – urmărește asigurarea libertății de exprimare și a independenței în luarea deciziilor parlamentare.

În doctrina juridică se face distincție între: *imunitatea de opinie* (non-liability): deputatul nu poate fi tras la răspundere pentru voturile și opiniile politice exprimate în cadrul mandatului; *imunitatea de procedură* (inviolabilitate): protecție împotriva măsurilor penale sau administrative (arest, percheziție, trimitere în judecată) fără aprobarea Parlamentului.³ Această clasificare este esențială pentru înțelegerea scopului legitim al imunității, dar și a riscurilor de abuz.

Or, imunitatea parlamentară nu reprezintă un privilegiu personal, ci o garanție instituțională a funcționării Parlamentului. Ea are rădăcini în tradiția parlamentară europeană, fiind concepută ca o barieră împotriva posibilelor ingerințe ale puterii executive asupra legislativului.⁴ Prin urmare, scopul ei este de a asigura libertatea de exprimare și independența votului, dar nu de a crea un regim de impunitate.

În contextul Republicii Moldova, imunitatea parlamentară a fost adesea utilizată ca instrument de evitare a răspunderii penale, mai ales în cazul deputaților suspecți de corupție, trafic de influență

¹ <https://transparency.md>. (Accesat 15.07.2025)

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ru. art.70,al.3,4 (Accesat 25.08.2025)

³ <https://sju.ulim.md/nr-1-2-2019/particularitatile-raspunderii-juridice-penale-ale-membrilor-parlamentului> (Accesat 25.08.2025)

⁴ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2014\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2014)011-e). (Accesat 15.07.2025)

sau abuz de putere. Deși Constituția permite ridicarea imunității, decizia este una politică, luată de majoritatea parlamentară, ceea ce creează riscul unor blocaje instituționale sau protecții partizane.¹

De-a lungul anilor, au existat mai multe propuneri legislative de limitare a imunității deputaților, inclusiv prin modificarea Constituției. Totuși, aceste propuneri s-au lovit frecvent de lipsa consensului politic și de opoziția partidelor aflate la guvernare. În pofida apelurilor din partea societății civile și a organizațiilor internaționale, regimul imunității rămâne unul larg și insuficient reglementat în practică.

În dreptul pozitiv al Republicii Moldova, deputații, în calitate de persoane cu funcție de demnitate publică, pot fi teoretic supuși diferitelor forme de răspundere juridică: penală, contravențională, civilă și administrativă. Totuși, aplicabilitatea acestor forme de răspundere este restricționată de regimul imunității parlamentare. Astfel, în practică, tragerea la răspundere a unui deputat presupune, în majoritatea cazurilor, ridicarea prealabilă a imunității prin votul Parlamentului. Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată pe cauză penală ori contravențională fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului după ascultarea sa.²

Codul penal și Codul de procedură penală nu conțin dispoziții derogatorii în privința deputaților, dar procedura este suspendată de la declanșare până la obținerea acordului legislativului. Această situație creează disfuncționalități în anchetele penale, mai ales în cazuri sensibile sau cu impact politic.

Răspunderea penală este cea mai relevantă și totodată cea mai problematică în raport cu statutul de parlamentar. În practică, anchetele împotriva deputaților sunt adesea întârziate, obstructionate sau abandonate din cauza refuzului majorității parlamentare de a încuviința cererile venite din partea procuraturii. Această intervenție politică directă transformă un mecanism constituțional de protecție într-un scut de impunitate. În lipsa unui mecanism obiectiv de evaluare a cererilor de ridicare a imunității, decizia rămâne una profund politizată. De asemenea, nu există obligația motivării deciziei Parlamentului, ceea ce reduce transparența și credibilitatea procedurii.

Teoretic, *deputații pot răspunde civil* pentru prejudiciile cauzate în afara activității parlamentare propriu-zise. Totuși, în lipsa unei delimitări clare între acțiunile ce țin de funcția de deputat și cele personale, instanțele sunt reticente în a admite cereri împotriva parlamentarilor. De asemenea, legislația administrativă nu conține prevederi exprese referitoare la sancționarea disciplinară sau contravențională a deputaților, lăsând un *vid normativ* în ceea ce privește responsabilitatea extrapenală.

Astfel, putem conchide că imunitatea parlamentară constituie un mecanism juridic specific regimurilor democratice, destinat să asigure independența și eficiența funcționării legislativului. În esență, aceasta reprezintă o derogare de la principiul general al egalității în fața legii, justificată prin natura și importanța mandatului parlamentar. Totodată, ea implică riscuri de abuz și impunitate, dacă nu este corect reglementată și aplicată în mod proporțional.

Imunitatea parlamentară este fundamentată pe două concepte esențiale: *inviolabilitatea* și *iresponsabilitatea*. Iresponsabilitatea se referă la imposibilitatea de a trage la răspundere un parlamentar pentru opiniile și voturile exprimate în cadrul exercitării mandatului său.³

¹ <https://sju.ulim.md/nr-1-2-2019/particularitatile-raspunderii-juridice-penale-ale-membrilor-parlamentului>. (Accesat 15.07.2025)

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136152&lang=ro art. 10 al. 1, (Accesat 29.07.2025)

³ Crețu, Ion – *Drept constituțional comparat*, Ed. Cartier Juridic, Chișinău, 2020. p. 212.

Inviolabilitatea, în schimb, privește protecția împotriva măsurilor judiciare coercitive (arestare, reținere, percheziție etc.) fără acordul Parlamentului.¹

Rațiunea acestor garanții derivă din nevoia de a proteja funcția parlamentară de eventuale presiuni ale executivului sau autorităților judiciare. Deputații trebuie să poată acționa în mod liber, fără teama represaliilor juridice pentru acțiuni legitime din cadrul exercitării funcției lor. Imunitatea nu este un privilegiu personal, ci o instituție menită să protejeze funcția parlamentară de ingerințele altor puteri ale statului.²

Conform art. 70 din Constituția Republicii Moldova, „deputații nu pot fi trași la răspundere juridică pentru opiniile exprimate și voturile date în exercitarea mandatului”.³ De asemenea, se prevede că aceștia nu pot fi reținuți, arestați sau percheziționați, fără acordul Parlamentului, cu excepția cazurilor de flagrant. Această reglementare urmează modelul tradițional de origine franceză, întâlnit și în alte state europene, dar în practică ridică o serie de probleme. În Republica Moldova, procedura de ridicare a imunității este deseori influențată de conjunctura politică, iar deciziile nu reflectă întotdeauna naliză obiectivă a faptelor imputate.

În mod paradoxal, imunitatea – creată pentru a proteja legalitatea – poate deveni un instrument care o subminează, dacă este utilizată în mod abuziv. Printre principalele riscuri se numără:

- *blocarea urmăririi penale în cazuri de corupție sau abuz de putere.* Conform rapoartelor internaționale, în Republica Moldova au existat cazuri în care cererile Procurorului General privind ridicarea imunității au fost respinse pe criterii politice.⁴
- *scăderea încrederii publice în Parlament.* Percepția că deputații se bucură de „protecție specială” împotriva legii alimentează neîncrederea populației și afectează legitimitatea legislativului.⁵
- *politizarea excesivă a procesului decizional privind ridicarea imunității.* Deși procedura este reglementată, lipsa unor criterii clare face ca votul să fie determinat mai degrabă de interese partinice decât de fundamente juridice.

În acest context, se ridică problema delimitării stricte între activitatea parlamentară propriu-zisă (care trebuie protejată) și faptele cu caracter penal comise în afara acesteia (care trebuie sancționate). Oricât de justificată ar fi imunitatea parlamentară, ea nu poate funcționa în detrimentul responsabilității. În statele democratice moderne, se observă o tendință clară de reducere a imunității la sfera strict necesară pentru exercitarea mandatului. Acest principiu este reflectat și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a subliniat că imunitatea nu poate fi folosită ca obstacol pentru cercetarea faptelor de corupție.⁶ Or, imunitatea parlamentară trebuie înțeleasă ca o garanție funcțională, nu ca un privilegiu. Ea trebuie aplicată cu prudență, echilibru și transparență, însoțită de mecanisme eficiente de tragere la răspundere a deputaților în cazul comiterii unor fapte ilegale.

Procedura de ridicare a imunității parlamentare

Regimul juridic al imunității parlamentare își găsește aplicarea practică în procedura de ridicare a acesteia. În Republica Moldova, această procedură este reglementată de Constituție, Regulamentul Parlamentului și de alte acte legislative relevante. Deși, în esență, este un mecanism juridico-politic

¹ Bălan, Bianca – „Imunitatea parlamentară: fundamente, limite, riscuri”, în *Revista de Drept Constituțional*, nr. 2/2021, p. 57

² Alexy, Robert – *Teoria drepturilor fundamentale*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 194

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ru, art. 70 al. 2 (Accesat 25.08.2025)

⁴ https://crjm.org/?utm_source=chatgpt.com (Accesat 21.07.2025)

⁵ <https://transparency.md> (Accesat 15.07.2025)

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60913%22%5D%7D>. (Accesat 20.06.2025)

menit să asigure echilibrul între independența legislativului și exigențele statului de drept, practica demonstrează că el este adesea vulnerabil la influențe politice.

Conform articolului 70 alineatul (2) din Constituția Republicii Moldova, „deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de flagrant delict, sau trimis în judecată penală fără încuviințarea Parlamentului”. Astfel, Constituția prevede în mod expres că ridicarea imunității este condiționată de votul legislativului. Această normă este dezvoltată de Regulamentul Parlamentului, care stabilește pașii procedurali în cazul solicitării ridicării imunității de către Procurorul General. Solicitarea trebuie să fie motivată și să conțină date care justifică măsurile propuse.¹ După înregistrarea cererii, Biroul permanent al Parlamentului sesizează Comisia juridică, numiri și imunități, care analizează cererea și formulează un raport ce va fi supus votului în plen.

Procurorul General are obligația de a prezenta o cerere clar motivată, însoțită de probele relevante sau de suficiente indicii care să demonstreze existența suspiciunii rezonabile privind comiterea unei infracțiuni de către deputat.² Totodată, cererea trebuie să indice dacă este vorba despre reținere, arestare sau trimitere în judecată.

Comisia juridică, numiri și imunități examinează cererea în termen scurt și întocmește un raport, în care formulează o recomandare pentru plenul Parlamentului. Deputatul vizat poate fi audiat în fața Comisiei, având dreptul la apărare.

Decizia finală aparține plenului Parlamentului, care se pronunță prin vot deschis, cu majoritatea deputaților prezenți. Această etapă este cea mai criticabilă din punct de vedere al obiectivității și al riscului de politizare. Fiind un vot politic, el reflectă deseori raporturile de forță din legislativ, nu neapărat probele sau gravitatea acuzațiilor.³

Răspunderea juridică a deputaților în Republica Moldova

Răspunderea juridică a deputaților este un subiect complex, aflat la intersecția dintre protecțiile speciale acordate prin imunitatea parlamentară și principiul general al egalității tuturor cetățenilor în fața legii. Deși membrii Parlamentului beneficiază de anumite garanții constituționale în exercitarea mandatului, aceste garanții nu exclud răspunderea juridică pentru fapte care depășesc cadrul legal și nu au legătură cu activitatea parlamentară propriu-zisă.

Conform articolului 16 din Constituția Republicii Moldova, „toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de... statutul politic sau de altă natură”. Acest principiu este aplicabil și deputaților, care nu se pot sustrage răspunderii juridice pentru fapte ilicite comise în afara exercitării mandatului. În mod complementar, Curtea Constituțională a reiterat în jurisprudența sa că imunitatea parlamentară „nu este o formă de impunitate”, ci o măsură de protecție instituțională cu caracter strict funcțional.⁴

Deputatul poate fi tras la răspundere penală pentru fapte săvârșite în afara exercițiului funcției parlamentare, în condițiile în care i-a fost ridicată imunitatea conform art. 70 din Constituție. Infracțiunile cele mai frecvent invocate în astfel de cazuri includ: corupția pasivă sau activă (art. 324 și 326 Cod penal), traficul de influență (art. 326), abuzul în serviciu (art. 327), delapidarea fondurilor publice (art. 191), spălarea banilor (art. 243).⁵

¹ <https://old.parlament.md/CadruLegal/RegulamentulParlamentului/tabid/294/language/ro-RO/Default.aspx>. art. 95. (Accesat 11.08.2025)

² Arseni, Alexandru – *Constituționalismul și statul de drept în Republica Moldova*, Ed. CEP USM, Chișinău, 2021. p. 149.

³ Năstase, Andrei – „Reforma parlamentară și controlul politic asupra justiției”, în *Revista Națională de Drept*, nr. 3/2022. p. 67.

⁴ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=446> (Accesat 15.07.2025)

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121991&lang=ro. (Accesat 20.07.2025)

Cu toate acestea, efectivitatea răspunderii penale este adesea compromisă de întârzierea ridicării imunității sau de lipsa unui cadru procedural clar. Practic, până la momentul autorizării urmăririi penale de către Parlament, procurorii nu pot întreprinde măsuri restrictive, ceea ce afectează operativitatea anchetei.¹

Deputatul poate răspunde *civil delictual* pentru prejudiciile cauzate prin declarații defăimătoare, prin acțiuni administrative abuzive sau prin promovarea unor interese contrare legii în procesul decizional.² Totuși, pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului (de ex., în plen, în comisii), deputatul este protejat de iresponsabilitatea absolută, ceea ce exclude orice formă de răspundere juridică.³

În schimb, declarațiile făcute în afara cadrului instituțional (interviuri, postări pe rețele sociale) pot face obiectul unor acțiuni civile în defăimare sau pentru prejudicii de imagine. Instanțele naționale au fost rezervate în astfel de spețe, evitând să creeze precedente care să afecteze libertatea de exprimare a parlamentarilor.

Teoretic, *deputații pot fi sancționați și contravențional* pentru fapte minore – cum ar fi încălcări ale ordinii publice, legislației rutiere, campaniilor electorale sau regimului conflictului de interese.⁴ Practic, însă, aplicarea sancțiunilor contravenționale este rară și complicată de imunitatea procedurală.

Conform unei analize a Autorității Naționale de Integritate, în perioada 2018–2023, doar 5 deputați au fost sancționați contravențional pentru nedeclararea averilor sau incompatibilități, iar în majoritatea cazurilor, sancțiunile au fost atacate și suspendate în instanță.⁵

Tendințe de reformă și perspective comparative

În ultimele decenii, evoluțiile din dreptul constituțional și practicile parlamentare europene relevă o tendință clară de redefinire a regimului imunității parlamentare, în sensul restrângerii și clarificării acesteia. Republica Moldova nu face excepție de la această tendință, înregistrând în mod periodic inițiative legislative și discuții publice privind reforma sistemului de protecție juridică a deputaților. Cu toate acestea, progresul rămâne fragmentat și adesea blocat de interese politice divergente.

Începând cu anul 2015, au fost înregistrate în Parlament mai multe proiecte de lege vizând limitarea imunității parlamentare, fie prin modificarea Constituției, fie prin reformarea Regulamentului Parlamentului. Cele mai notabile dintre acestea au inclus:

- *Inițiativa din 2017* de eliminare a imunității pentru faptele de corupție, care a obținut avizul Comisiei de la Veneția, dar nu a fost adoptată din lipsă de majoritate constituțională⁶;
- *Propunerea din 2020* privind introducerea unei comisii independente pentru analiza cererilor de ridicare a imunității, respinsă în Comisia juridică din motive de „inadecvare instituțională”⁷;

¹ Catană, Valeriu – „Imunitatea parlamentară în contextul statului de drept”, în *Revista Națională de Drept*, nr. 6/2020, p. 15.

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112573&lang=ro (Accesat 15.07.2025)

³ Crețu, Ion – *Drept constituțional comparat*, Ed. Cartier Juridic, Chișinău, 2020, p. 231.

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125094&lang=ro (Accesat 15.07.2025)

⁵ https://ani.md/sites/default/files/Raport%20ANI%202023_0.pdf. (Accesat 30.06.2025)

⁶ <https://old.parlament.md/CadrulLegal/RegulamentulParlamentului/tabid/294/language/ro-RO/Default.aspx> (Accesat 15.07.2025)

⁷ <https://www.parlament.md/ns-newsarticle-Comisia-juridic-numiri-i-imuniti-invita-la-consultri-publice.nspj>. (Accesat 15.07.2025)

- *Planul național de acțiuni anticorupție 2023–2026*, care prevede „reevaluarea regimului de imunitate parlamentară în vederea alinierii la standardele internaționale”¹

Aceste inițiative reflectă o preocupare crescândă față de corelarea imunității cu principiile transparenței, legalității și răspunderii în exercițiul funcției publice.

Comisia de la Veneția – organ consultativ al Consiliului Europei în materie de drept constituțional – a emis mai multe opinii privind imunitatea parlamentară. În mod constant, Comisia a subliniat că: „Imunitatea parlamentară trebuie să fie limitată la ceea ce este necesar pentru buna funcționare a democrației parlamentare și nu trebuie să fie percepută ca un privilegiu personal”.² În opinia sa cu privire la Republica Moldova, Comisia a sugerat următoarele măsuri:

- delimitarea clară a imunității materiale (pentru voturi și opinii) de cea procedurală,
- eliminarea imunității pentru faptele care nu au legătură cu exercitarea mandatului,
- asigurarea unui control judiciar asupra refuzurilor nejustificate ale Parlamentului de a ridica imunitatea.³

Aceste recomandări nu au fost implementate integral, dar ele constituie un punct de referință pentru viitoarele reforme.

În Franța, parlamentarii beneficiază de o imunitate limitată: nu pot fi arestați fără aprobarea Biroului Camerei respective, cu excepția cazului de infracțiune flagrantă. Această imunitate procedurală a fost deseori criticată și revizuită prin modificări legislative.⁴

Modelul german este mai strict: Bundestagul poate suspenda imunitatea unui parlamentar printr-o decizie simplă, iar practica este aceea de a autoriza de regulă urmărirea penală, cu excepția cazurilor evidente de abuz. Autoritatea parlamentară nu interferează cu ancheta, ci doar protejează instituția în ansamblul său.⁵

În România, imunitatea este reglementată prin art. 72 din Constituție, dar aplicarea sa a fost intens discutată din cauza refuzurilor repetate ale Parlamentului de a încuviința urmărirea penală a unor miniștri-deputați. Cu toate acestea, în ultimii ani, sub presiunea opiniei publice și a Comisiei Europene, au fost adoptate modificări pentru creșterea transparenței votului și motivarea deciziilor parlamentare.⁶

Din comparația cu modelele occidentale reiese că: imunitatea procedurală tinde să fie limitată temporal și funcțional, votul privind ridicarea imunității este transparent sau însoțit de explicații publice, protecția nu acoperă fapte de corupție sau comportamente individuale ilicite.

Republica Moldova se află la începutul unui astfel de proces de aliniere. Lipsa unei voințe politice coerente și lipsa unei culturi parlamentare de responsabilitate rămân obstacole majore. Totuși, presiunea publică, parteneriatele internaționale și angajamentele în cadrul Consiliului Europei creează oportunități reale pentru reformă.

Concluzii

Regimul răspunderii parlamentarilor în Republica Moldova reflectă tensiunea dintre două principii fundamentale ale dreptului constituțional: protecția funcțională a mandatului reprezentativ

¹ <https://cna.md/ro/documente-de-politici-anticoruptie> (Accesat 23.07.2025)

² [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2014\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2014)011-e). (Accesat 15.07.2025)

³ <https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/06/RO-Opinia-Comisiei-de-la-Venetia-2017.pdf>. (Accesat 15.07.2025)

⁴ <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur>. (Accesat 25.06.2025)

⁵ <https://www.bundestag.de/gg>. (Accesat 10.07.2025)

⁶ <https://integritate.eu/wp-content/uploads/2024/04/EXTRAS-DIN-RAPORTUL-MCV-COMISIEI-EUROPENE-CATRE-PE-SI-CONSILIU-22.11.2022-RO-EN.pdf>. (Accesat 25.07.2025)

și necesitatea tragerii la răspundere juridică pentru fapte ilicite. Deși Constituția garantează imunitatea deputaților, scopul acesteia nu este acela de a asigura impunitatea personală, ci de a proteja procesul democratic de ingerințele nejustificate ale celorlalte puteri ale statului.

Din analiza efectuată rezultă că:

- **Imunitatea materială** (pentru opinii și voturi) este absolută și justificată prin natura activității parlamentare;
- **Imunitatea procedurală** (împotriva măsurilor penale sau administrative) este relativă și condiționată de aprobarea Parlamentului, dar adesea aplicată arbitrar sau partizan;
- **Răspunderea juridică** a deputaților este limitată de mecanismele actuale de protecție, dar nu este exclusă, fiind teoretic aplicabilă în plan penal, civil și contravențional.

Comparativ cu alte state europene, Republica Moldova se află într-o fază incipientă a reformei imunității parlamentare. Modelele din Franța, Germania și România oferă exemple utile de bună practică, în special în ceea ce privește transparența procedurii de ridicare a imunității și delimitarea clară a sferei protejate.

Pentru a consolida statul de drept și a întări încrederea cetățenilor în instituțiile democratice, este imperativă:

- adoptarea unei reforme constituționale și procedurale a regimului imunității,
- instituționalizarea controlului etic parlamentar,
- și promovarea unei culturi a responsabilității politice și juridice la nivelul Parlamentului.

Referințe bibliografice:

1. Alexy, Robert – *Teoria drepturilor fundamentale*, Ed. All Beck, București, 2000.
2. Agenția Națională de Integritate – *Raport anual privind integritatea în sectorul public*, Chișinău, 2023. [online] [citată 30.06.2025]. Disponibil: https://ani.md/sites/default/files/Raport%20ANI%202023_0.pdf.
3. Arseni, Alexandru – *Constituționalismul și statul de drept în Republica Moldova*, Ed. CEP USM, Chișinău, 2021.
4. Bălan, Bianca – „Imunitatea parlamentară: fundamente, limite, riscuri”, în *Revista de Drept Constituțional*, nr. 2/2021.
5. Bundestag – *Rules on Parliamentary Immunity*, Germania, 2020. [online] [citată 30.06.2025]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/90761/Parliamentary%20Immunity%20in%20the%20German%20Bundestag%20EN.pdf>.
6. Catană, Valeriu – „Imunitatea parlamentară în contextul statului de drept”, în *Revista Națională de Drept*, nr. 6/2020.
7. CEDO – *Cauza Cordova v. Italy*, nr. 40877/98, Hotărârea din 30 ianuarie 2003. [online] [citată 20.06.2025]. Disponibil: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-60913%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-60913%22]}).
8. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) – *Imunitatea parlamentară și responsabilitatea penală*, Chișinău, 2020. [online] [citată 20.06.2025]. Disponibil: <https://crjm.org/>.
9. Comisia de la Veneția – *Opinia privind proiectul de modificare a Constituției Republicii Moldova*, CDL-AD (2017)015. [online] [citată 15.07.2025]. Disponibil: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/06/RO-Opinia-Comisiei-de-la-Venetia-2017.pdf>.

10. Comisia de la Veneția – *Report on the Scope and Lifting of Parliamentary Immunities*, CDL-AD(2014)011. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2014\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2014)011-e).
11. Comisia Europeană – *Raport MCV pentru România*, Bruxelles, 2022. [online] [citat 25.07.2025]. Disponibil: <https://integritate.eu/wp-content/uploads/2024/04/EXTRAS-DIN-RAPORTUL-MCV-COMISIEI-EUROPENE-CATRE-PE-SI-CONSILIU-22.11.2022-RO-EN.pdf>.
12. Comisia Juridică, Numiri și Imunități – *Aviz nr. 03-14/112 din 03.06.2020*. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://www.parlament.md/ns-newsarticle-Comisia-juridic-numiri-i-imuniti-invita-la-consultri-publice.nsp>.
13. Constitution de la République française. [online] [citat 25.06.2025]. Disponibil: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur>.
14. Constituția Republicii Moldova. [online] [citat 25.08.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ru.
15. Codul Civil al Republicii Moldova. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112573&lang=ro
16. Codul Penal al Republicii Moldova. [online] [citat 20.07.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121991&lang=ro.
17. CRJM – *Cronologia cererilor de ridicare a imunității parlamentare (2010–2021)*. [online] [citat 25.07.2025]. Disponibil: https://crjm.org/?utm_source=chatgpt.com
18. CRJM – *Raport privind transparența și responsabilitatea Parlamentului*, Chișinău, 2022. [online] [citat 21.07.2025]. Disponibil: https://crjm.org/?utm_source=chatgpt.com
19. Crețu, Ion – *Drept constituțional comparat*, Ed. Cartier Juridic, Chișinău, 2020.
20. Crețu, Ion – *Drept constituțional. Partea generală*, Ed. Cartier Juridic, Chișinău, 2018.
21. Curtea Constituțională a Republicii Moldova – *Hotărârea nr. 7 din 18 mai 2015*. [online] [citat 15 07.2025]. Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=446>
22. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. [online] [citat 10.07.2025]. Disponibil: <https://www.bundestag.de/gg>.
23. Guvernul Republicii Moldova – *Planul Național de Acțiuni Anticorupție 2023–2028*, Chișinău, 2023. [online] [citat 23.07.2025]. Disponibil: <https://cna.md/ro/documente-de-politici-anticoruptie>
24. Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) – *Studiu privind responsabilizarea aleșilor în Republica Moldova*, Chișinău, 2023. [online] [citat 12.07.2025]. Disponibil: <https://ipre.md/>.
25. Legea nr. 39/1994 privind statutul deputatului în Parlament. [online] [citat 29.07.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136152&lang=ro
26. Codul contavențional al Republicii Moldova. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125094&lang=ro
27. Legea nr. 797/1996 privind aprobarea Regulamentului Parlamentului Republicii Moldova. [online] [citat 11.08.2025]. Disponibil: <https://old.parlament.md/CadrulLegal/RegulamentulParlamentului/tabid/294/language/ro-RO/Default.aspx>.
28. Năstase, Andrei – „Reforma parlamentară și controlul politic asupra justiției”, în *Revista Națională de Drept*, nr. 3/2022.

29. Parlamentul Republicii Moldova – *Inițiativa legislativă nr. 178 din 12.04.2017 privind modificarea Constituției (imunitatea deputaților)*. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://old.parlament.md/CadruLegal/RegulamentulParlamentului/tabid/294/language/ro-RO/Default.aspx>
30. Parlamentul Republicii Moldova – *Regulamentul Parlamentului*. [online] [citat 29.06.2025]. Disponibil: <https://old.parlament.md/CadruLegal/RegulamentulParlamentului/tabid/294/language/ro-RO/Default.aspx>
31. Smochină Andrei, Mihnea Alexandru Cerchez, *Particularitățile răspunderii juridice penale ale membrilor Parlamentului*, în *Revista Studii Juridice Universitare*, nr. 1–2/2019. Disponibil : <https://sju.ulim.md/nr-1-2-2019/particularitatile-raspunderii-juridice-penale-ale-membrilor-parlamentului>.
32. Transparency International Moldova – *Evaluarea transparenței instituționale în Parlament, 2022*. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://transparency.md>.
33. Transparency International Moldova – *Indicele Percepției Corupției, 2023*. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: Disponibil online: <https://transparency.md>.
34. Transparency International Moldova – *Percepția corupției și responsabilitatea politică, raport 2023*, p. 9. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://transparency.md>.
35. Transparency International Moldova – *Raport alternativ privind implementarea recomandărilor GRECO, 2022*. [online] [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://transparency.md>